

ΑΣΚΗΣΕΙΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ

1. Να σχολιάσετε τον χάρτη της σελίδας 6 των σημειώσεών σας καθώς και αυτόν που ακολουθεί:

2. Να σχολιάσετε τις ακόλουθες πηγές:

Για τον Σόλωνα:

α. «...οι φτωχοί ήταν δούλοι των πλουσίων, αυτοί και οι γυναίκες τους και τα παιδιά τους. Ονομάζονταν πελάτες και εκτήμοροι γιατί με αυτόν τον όρο -να κρατούν το ένα έκτο της σοδειάς- καλλιεργούσαν τα χωράφια των πλουσίων. Όλη η γη ανήκε σε λίγους και αν οι φτωχοί δεν μπορούσαν να πληρώσουν το μίσθωμα,

μπορούσαν να πουληθούν δούλοι αυτοί και τα παιδιά τους. Έως την εποχή του Σόλωνα τα δάνεια γίνονταν με υποθήκη το σώμα του οφειλέτη... Το σκληρότερο και πικρότερο πράγμα του πολιτεύματος ήταν, για τους πολλούς, η κατάσταση αυτή δουλείας. Αλλά και για άλλα δυσανασχετούσαν, επειδή, μ' έναν λόγο, δεν είχαν καμιά συμμετοχή σε τίποτε»

Αριστοτέλης, Αθηναίων Πολιτεία, ΙΙ, μτφρ. Α. Βλάχου, εκδ. Εστίας

β. «Η οργάνωση του αρχαίου πολιτεύματος, πριν από τον Δράκοντα, ήταν η ακόλουθη. Διόριζαν στα αξιώματα πρόσωπα από ευγενική οικογένεια ή από πλούσια [...] Τα παλαιότερα και μεγαλύτερα αξιώματα ήταν ο βασιλεύς, ο πολέμαρχος και ο άρχοντας [...] Η αρχή των θεσμοθετών δημιουργήθηκε πολλά χρόνια αργότερα [...] Όταν άρχοντας ήταν ο Αρίσταιχος, ο Δράκων θέσπισε τους νόμους του [...] Πολιτικά δικαιώματα δόθηκαν σε όσους μπορούσαν να έχουν πανοπλία. Αυτοί εξέλεγαν τους εννέα άρχοντες [...] Η βουλή του Αρείου Πάγου ήταν ο φύλακας των νόμων και είχε την εποπτεία των αρχόντων ώστε να ασκούν την εξουσία σύμφωνα με τους νόμους».

Αριστοτέλης, Αθηναίων Πολιτεία, 111 1- 4 , iv 1-4, μτφρ. Α. Βλάχου, εκδ. Εστίας

γ. «Στον λαό έδωσα τόση δύναμη, όση χρειάζεται, χωρίς να του αφαιρέσω ή να του επαυξήσω δικαιώματα. Για εκείνους που είχαν δύναμη και επιβολή με τον πλούτο τους και γι' αυτούς όρισα να μην πάθουν τίποτε το ανάρμοστο. Στάθηκα στη μέση προστατεύοντας και τους δύο με δυνατή ασπίδα και δεν άφησα κανέναν απ' τους δύο άδικα να νικήσει. Ο λαός θ' ακολουθούσε πρόθυμα τους ηγέτες του αν δεν του άφηναν υπερβολική ελευθερία κι' αν δεν τον καταπιέζαν. Γιατί ο κόρος γεννάει την υπερβολή όταν τύχει πλούτος πολύς σε ανθρώπους που δεν έχουν σωφροσύνη [...] Και τώρα οργισμένοι λοξά με βλέπουν σαν εχθρό. Άδικο είναι, όμως, γιατί τα όσα είπα, τα έκανα με την βοήθεια των Θεών. Και για τα άλλα τίποτε δεν έκανα χωρίς να σκεφθώ. Δεν μ' ευχαριστεί να επιβάλω τίποτε τυραννικά ούτε να μοιράζω την πλούσια γη της πατρίδας σε καλούς και σε κακούς, χωρίς διάκριση [...] Η μαύρη γη που ελευθέρωσα απ' τα παλιά οριακά σημάδια κι' ήτανε τότε δούλη και τώρα ελεύθερη. Ξανάφερα στην θεόκτιστη Αθήνα πολλούς που είχαν πουληθεί, άλλοι δίκαια, άλλοι άδικα, κι' άλλους που τους είχε διώξει η ανάγκη η σκληρή και δεν μιλούσαν πια τη γλώσσα την αττική γιατί είχαν περιπλανηθεί σε πολλά μέρη. Κι' εκείνους που εδώ υπέφεραν από σκληρή δουλεία και τρέμαν την οργή του κυρίου τους, **τους έκανα ελεύθερους**. Αυτά τα έκανα με το κράτος του νόμου συνδυάζοντας τον καταναγκασμό με την δικαιοσύνη και κατόρθωσα τα όσα είχα υποσχεθεί. Θέσπισα τους ίδιους νόμους και για τους ευγενείς και για το λαό, ορίζοντας σωστό κανόνα για όλους».

Σόλων, Ελεγείες, μτφρ. Α. Βλάχου, στο: Αριστοτέλης, Αθηναίων Πολιτεία, ΧΙΙ, εκδ. Εστίας

Για τον Κλεισθένη:

α. «Οι δύο αυτοί άνδρες εφιλόνικησαν διά την εξουσίαν, επειδή δε ο Κλεισθένης ενικάτο, προσηταιρίσθη τον λαών. Έπειτα, ενώ οι Αθηναίοι ήσαν διηρημένοι εις τέσσαρας φυλάς, τους εχώρισεν εις δέκα φυλάς, κατηργήσας δε τας επωνυμίας που εδανείσθησαν από τους υιούς του Ίωνος, Γελέοντα, Αιγικόρη, Αργάδην και Όπλητα, έβαλε τας επωνυμίας άλλων ηρώων που ήσαν όλοι εντόπιοι...»

Ηρόδοτος, Ιστορία, 5.65, μτφρ. Κ. Αραπόπουλου, εκδ. Πάπυρος

β. «Πρώτα από όλα μοίρασε όλο τον πληθυσμό σε δέκα φυλές αντί τέσσερις επειδή ήθελε να τον αναμείξει ώστε να μετέχουν περισσότεροι στην διακυβέρνηση της Πολιτείας. Από αυτό προήλθε το ρητό: “Μην κρίνεις ανάλογα με τη φυλή”, απόκριση προς εκείνους που ήθελαν να ερευνούν την καταγωγή κάποιου άλλου. Ύστερα αύξησε τα μέλη της φυλής από τετρακόσια σε πεντακόσια, δηλαδή πενήντα από κάθε φυλή ενώ πριν ήσαν εκατό (από κάθε φυλή) [...] Διείρεσε επίσης τη χώρα σε τριάντα ομάδες δήμων, δέκα για την Πολιτεία και τα περίχωρα, δέκα για τα παράλια και δέκα για τα μεσόγεια. Ονόμασε τις ομάδες αυτές των δήμων τριττύες και, με κλήρο όρισε τρεις ομάδες για κάθε φυλή έτσι ώστε κάθε φυλή να μετέχει σε όλες τις περιοχές. Όρισε να είναι συνδημότες όσοι κατοικούσαν στον ίδιο δήμο ώστε να μην μπορούν να διακρίνουν τους καινούργιους πολίτες καλώντας τους με το πατρώνυμό τους αλλά να τους προσφωνούν με το όνομα του τόπου της κατοικίας τους. Από τότε οι Αθηναίοι αναφέρουν στο όνομά τους και το δήμο Τους. Θέσπισε και το αξίωμα των δημάρχων που είχαν την ίδια αρμοδιότητα την οποία πριν είχαν οι ναύκραροι, τούτο επειδή αντικατέστησε τις ναυκραρίες με τους δήμους. [...] Άφησε όμως τον καθένα να διατηρήσει τους οικογενειακούς του δεσμούς, την συμμετοχή του σε μια φρατρία και τα ιερατικά του έθιμα σύμφωνα με τα πάτρια»

Αριστοτέλης, Αθηναίων Πολιτεία, XXI, μτφρ. Α. Βλάχου, εκδ. Εστίας

γ. «Τον πέμπτο χρόνο μετά την εφαρμογή του νέου πολιτεύματος [...] συνέταξαν, πρώτη φορά, για τους πεντακοσίους της βουλής, τον όρκο που δίνουν και σήμερα. Μετά ανάδειξαν με ψηφοφορία τους στρατηγούς κατά φυλές, έναν από κάθε φυλή. Αρχηγός όλου του στρατού ήταν ο πολέμαρχος. [...] Καθώς ο λαός αποκτούσε μεγαλύτερο θάρρος, για πρώτη φορά, εφαρμόσαν το νόμο του οστρακισμού τον οποίο είχαν θεσπίσει από φόβο εκείνων που αποκτούσαν πολλή δύναμη επειδή ο Πεισίστρατος έγινε τύραννος όταν ήταν αρχηγός του δημοκρατικού κόμματος και στρατηγός»

Αριστοτέλης, Αθηναίων Πολιτεία, XXII 2-3, μτφρ. Α. Βλάχου, εκδ. Εστίας

Για τον Πεισίστρατο:

α. «Ο Πεισίστρατος κυβερνούσε με μετριοπάθεια και περισσότερο σαν νόμιμος άρχοντας παρά σαν τύραννος. Μεταξύ των άλλων ήταν φιλόανθρωπος και πρᾶος και επιεικής για όσους παρανομούσαν και μάλιστα δάνειζε χρήματα στους φτωχούς γιατί επάγγελμά τους ώστε να μπορούν να ζουν από τη γεωργία [...] Δεν πίεζε κατά τίποτε το λαό με τον τρόπο που κυβερνούσε και φρόντιζε πάντα να υπάρχει ειρήνη και ηρεμία. Γι' αυτό και έγινε κοινός λόγος ότι η τυραννίδα του Πεισίστρατου ήταν η χρυσή εποχή. Αργότερα όμως, όταν τον διαδέχθηκαν οι γιοι του, η άσκηση της εξουσίας τους έγινε πολύ πιο σκληρή. Αλλά το σημαντικότερο που έχει λεχθεί για τον Πεισίστρατο είναι ότι φρόντιζε πολύ γιατί ο λαός και ήταν φιλόανθρωπος. Μεταξύ άλλων ήθελε να κυβερνάει πάντοτε σύμφωνα με τους νόμους χωρίς να επιτρέπει για τον εαυτό του καμιά ειδική μεταχείριση».

Αριστοτέλης, *Αθηναίων Πολιτεία*, νι 2,7-8, μτφρ. Α. Βλάχου, εκδ. Εστίας.

3. Να «διαβάσετε» τις εικόνες:

